דברי הכל אבד המשכון אבדו מעותיו. פירוש לכך מודה רבי אליעזר משום דהוי שלא בשעת הלואתו וקני המשכון ושטר דנקט לו דוקא שלא לומר דאיירי שלא בשעת הלואה דכיון שעשה שטר מסתמא לא נקט משכון בשעת הלואה עד אחרי כן אבל רישא דפליגי היינו בשעת הלואה ונמאי דמוקי לה דפליגי בדרבי יצחק היה סבור דרבי יצחק איירי אף בשעת הלואה ורבי אליעזר פליג עליה בהא אבל בסיפא דאיירי שלא בשעת הלואה מודה דקני דעיקר קרא דוקא דתיה לדקה איירי שלא בשעת הלואה ועל פ"ה דפי' שלהי שבועות הדיינים (שבועות ד' מד. ושם ד"ה מאי) דמשום שטר מודה ר' אליעזר בסיפא דכיון דיש שטר ליש משכון קבל ולא לזכרון דבריס בעלמא כמו בריש תימה דאי בריש לא נקט משכון אלא לזכרון דבריס בעלמא משום דליכא שטרא א"כ אמאי לא יהיה משמע[א] אפילו שוה המשכון כנגד מעותיו כדמשמע בהזהב (גיל מט.) דהיכא דלא נקט אלא לזכרון דבריס בעלמא דמשמע והתם משמע דאם שוה משכון כנגד מעותיו לכ"ע אינו משמע[ב] ועוד אמאי קאמר (ה) מתניתין מחוורתא דלא כרבי אליעזר דאליעזר בשטר דמודה ר' אליעזר אלא ש"מ דאף ר' אליעזר אינו מודה אלא שלא בשעת הלואה ומיהו יש לתרץ דהלוהו על המשכון משמע בלא שטר ועוד דאי מתני' מיירי בשטר לא הוה פליג ר' יהודה דאמר הלוהו מעות שומר חנם דלא יחלוק ארבי אליעזר ורבי עקיבא ובה"ג דרב יהודאי[ג] גאון נמי משמע דסיפא דהלוהו בשטר איירי שלא בשעת הלואה דמוקי הא דאמר רבי יצחק דב"ח קונה משכון היינו דוקא שלא בשעת הלואה אבל בשעת הלואה לא קני היינו דוקא בשטר דכיון דאיכא שטרא לא סמיך אמשכון אלא אשטרא אבל בלא שטר אפילו בשעת הלואה קני והוי שומר שכר ושלא בשעת הלואה הוי שומר שכר אע"ג דאיכא שטרא דודאי אמשכון סמיך וא"כ סיפא דהלוהו בשטר איירי שלא בשעת הלואה דבשעת הלואה לא איבד מעותיו דאשטר סמיך ומה שר"ל דהיכא דליכא שטר קני אפילו בשעת הלואה לא מטעם דר' יצחק א) דקרא לא איירי אלא שלא בשעת הלואה אלא קני מדשמואל וסברי דהלכה כשמואל ואין הלכה כרב יוסף:

והא אידי ואידי הלוהו על המשכון קתני. משמע דמלוה חבירו על המשכון משמע בשעת הלואה ותימה דבפרק השולח (גיטין לז. ושם ד"ה שאני) קאמר תנן המלוה את חבירו על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אינו משמע ומפ' התם דהמלוה על המשכון אינו משמע משום דקני ליה מדר' יצחק והא לא קאמר רבי יצחק אלא שלא בשעת הלואתו ועל המשכון משמע דאפילו בשעת הלואתו אינו משמע[ג] ויש לומר דכיון שלא בשעת הלואה קני ליה לגמרי מדרבי יצחק בשעת הלואה נמי דליכא קנין אלא שעבוד אליס שעבודיה[ד] ליחשב[ה] ולא של אחיך בידך[ו] וכן בפרק כל שעה (פסחים ד' לא: ושם ד"ה בדר"י) גבי ישראל שהלוה לנכרי על חמצו[ז] עובר עליו משום דרבי יצחק כדאמרינן התם התם נמי כיון דשלא בשעת הלואה קני אהני שעבודיה בשעת הלואה ליחשב כשל ישראל[ח] וכן נכרי שהלוה לישראל על חמצו אי לאו דנכרי מישראל לא קני לא היה נאסר אף משכנו בשעת הלואתו דלא קני כיון דשלא בשעת הלואה הוה קני בשעת הלואה נמי הוה אליס שעבודיה דנכרי שלא יעטרך לנערו ואף על גב דהוי דישראל וקרינא ביה שלך מ"מ מדאפקיה קרא מלא ימצא לא מחייב אלא כשמצוי לו לגמרי וכיון דאליס שעבודיה דנכרי לא חשיב מצוי[ט] והכי נמי אמרינן בפרק קמא דפסחים (ד' ו. ושם ד"ה יחד) יחד לו בית אין זקוק לבער אע"ג דחשיב לגמרי כשל ישראל כיון דקבל אחריות מ"מ כיון דיחד לו בית אינו מצוי אצלו:

עד דאתא אגניב אתו לקמיה דרב פפא חייבינהו אמרו ליה רבנן לרב פפא הא שמירה בבעלים היא אכסיף לסוף איגלאי מילתא דההיא שעתא שברא הוה שתי הנהו בי תרי דהוו קא מסגו באורחא חד אריך וחד גוצא אריכא רכיב חמרא והוה ליה סדינא גוצא מיכסי סרבלא וקא מסגי בברעיה כי מטו לנהרא [ט]שקליה לסרבליה ואותביה עילויה חמרא ושקליה לסדיניה דההוא ואיכסי ביה שטפוה מיא לסדיניה אתא לקמיה דרבא חייביה אמרו ליה רבנן לרבא אמאי שאלה בבעלים היא אכסיף לסוף איגלאי מילתא דבלא דעתיה שקליה ובלא דעתיה אותביה [י]אההוא גברא דאוגר ליה חמרא לחבריה אמר ליה חזי לא תיזול באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא זיל באורחא דנרש דליכא מיא אזיל באורחא דנהר פקוד ומית חמרא כי אתא אמר אין באורחא דנהר פקוד אזלי ומיהו ליכא מיא א"ל [כ]רבא מה ליה [ל]לשקר אי בעי אמר ליה אנא באורחא דנרש אזלי אמר ליה אביי [מ]מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן: שמור לי ואמר לו הנח לפני שומר חנם: אמר רב הונא [נ]אמר לו הנח לפניך אינו לא שומר חנם ולא שומר שכר איבעיא להו הנח סתמא מאי ת"ש שמור לי ואמר לו הנח לפני שומר חנם [ס]הא סתמא ולא כלום אדרבה מדאמר רב הונא הנח לפניך הוא דאינו לא שומר חנם ולא שומר שכר הא סתמא ש"ח הוי אלא [ע]מהא ליכא למשמע מינה לימא כתנאי [פ]אם הכנים ברשות בעל חצר חייב רבי אומר [צ]בכולם אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית [ק]לשמור ממאי דלמא עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא בחצר דבת נטורי היא וכי קאמר ליה עייל עייל דאינטר לך קאמר ליה אבל הכא שוקא לאו בר נטורי הוא אנח ותיב נטר לך קאמר ליה אי נמי עד כאן לא קאמר רבי התם אלא [ר]בחצרו דלעיולי רשותא קא בעי למשקל מיניה וכי יהיב ליה רשותא לעיולי תיב ונטר לך קאמר ליה אבל הכא הנח ואנא מנטרנא קאמר ליה דאי סלקא דעתך הנח ותיב ונטר קאמר ליה אי לאותבה רשותא בעי למשקל מיניה: הלוהו על המשכון שומר שכר: לימא מתניתין דלא כר' אליעזר [ש]דתניא המלוה את חבירו על המשכון המשכון ישבע ויטול מעותיו דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר [ת]יכול לומר לו כלום הלויתני אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותיך אבל הלוהו אלף זוז בשטר והניח לו משכון עליהם ד"ה אבד המשכון אבדו מעותיו אפילו תימא רבי אליעזר ולא קשיא כאן שמשכנו בשעת הלואתו כאן שמשכנו שלא בשעת הלואתו והא אידי ואידי הלוהו

עד דאתא אגניב. בלא פשיעה וחייבינהו משום גניבה דשומר שכר: **סדינא.** של פשתן ואין מיס מכבידין אותו כל כך: **סרבלא.** גלופקרא שקורין קו"ן והוא של צמר והרבה מיס נבלעין בו ומכבידין אותו לפיכך פשט הסרבל ומתכסה בסדין: **שאלה בבעלים היא.** שבשעת השאלה היה המשאיל במלאכתו של שואל ונשא סרבל שלו על חמורו ומעביר לו על אמת המיס: **במקום עדים.** דאמן סהדי שאין אותו הדרך בלא מיס: **הנח לפניך אינו לא שומר חנם הוי.** כיון דאמר ליה לפניך תיב ונטר לך קא"ל: **לימא.** מ) הני סתמא תנאי היא: **אם הכנים ברשות.** משנה היא בפרק שור שנגח את הפרה (ב"ק ד' מז.) בקדר שהכנים קדירותיו ושברתן שורו של בעל הבית או הכנים שורו וגנבו שורו של בעל הבית או שהכנים פירותיו ואכלתן בהמתו: **בעל חלר חייב.** בגזקו דכי אמר ליה עול עול ואנטר לך קאמר ליה וה"ה הנח סתמא בשוק: **רבי** ונטר לך קאמר ליה וה"ה להנח סתמא בשוק: **דבש נטורי היא.** שאין אדם מכניס דבר לתוכה אלא להשתמר בה ואין טורח בשמירתה: **עול דאינטר לך קאמר ליה.** שאין שמירה קשה עלי: **דאי נאוסובי רשותא בעי למישקל מיניה.** בתמיה: **ישבע.** שלא פשע דשומר חנם הוא עליו ואין אדם נוטל משכונו לגוביינא אלא להיות בטוח במעותיו שלא יוכל לכפור ולעולם שומר חנם הוא עליו שאם אבד יגבה ממקום אחר: **אבל הלוהו אלף זוז בשטר והניח לו משכון עליהם דברי הכל אבדו מעותיו.** דהא משכון ודאי לגוביינא שקל לגבות הימנה דסתם שטר יש בו שעבוד קרקעות ויש לו מהיכן לגבות ובטוח הוא וגם לכפור אינו יכול דהא קאי שטרא הלכך לאו לזכרון דבריס נקטיה: **לאן שמשכנו בשעת הלואתו.** קאמר ר' אליעזר שומר חנם ומתני' כשמשכנו שלא בשעת הלואתו אלא לאחר זמן כשתבעו מעותיו בב"ד ולא שילם ומשכנו על פי בית דין ההוא ודאי לגוביינא שקליה: על

(א) בכת"י נוסף שקליה גוצא לסרבליה וכו' חמרא דהאיך ושקליה. ב) כתוס' ס: בכורות לו., ג) ל"ל רבה וכן הוא בכ"י וע' בספר מ"מ, ד) [קדושין סד: וש"נ], ה) [בכרות כה. וש"נ], ו) ב"ק מז: נט: ביצה מ., ז) בכת"י נוסף, מאי לאו בהא קמפלגי דמ"ס בסתמא קבול עליה נטרותא ומ"ס בסתמא לא מקבל עליה נטרותא ממאי, ח) שבועות מג:, ט) ל"ל הנח, י) [בהלכות שבועות דף קיז], כ) וע' בהגהות וחידושים,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דברי וכו' אמאי קאמר מחוורתא מתני' דלא:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) תוס' ד"ה דברי הכל וכו' עד לכתוף דקרא לא איירי אלא שלא בשעת הלואה אלא קני מדשמואל וסברי דהלכה כשמואל ואין הלכה כרב יוסף. מן תיבת מדשמואל עד גמירא ממקר וכ"כ מדרב יוסף וסברי דהלכה כרב יוסף ואין הלכה כשמואל כל"ל דלהדיא פסק בה"ג בהל' ב"ק פח ע"ל כרב יוסף וכ"כ תוס' לעיל כט ע"ל ובנ"ק נ"ו ע"ב בשם בה"ג דהלכה כרב יוסף וגם כתבו תוס' בשבועות מג ע"ב בשם בה"ג לאין הלכה כשמואל וכן הוא בבה"ג בהל' שבועה דף קח ע"ל דליתא לדשמואל גם הא דר' יצחק דמייתי תוס' הכא בשם בה"ג הוא שם בבה"ג קח ע"ל ב):

רבינו חננאל

הנהו תרי, חד ארוך ורכיב חמרא ומיכסי סדינא, וחד גוצא ומיכסי סרבלא, שקיל גוצא סדינא דחבריה ואיכסי ביה ושטפיה מיא לסדיניה, וחייביה רבא, דלא שאלה בבעלים היא, דבלא דעתא דמריה שקליה ובלא דעתיה אותביה לסרבליה אחמרא, וכן הלכה. **פירי מה לי לשקר במקום עדים.** כלומר אילו רצה לשקר היה אומ' באורחא דנרש אזלי, שאין מי שמעיד עליו דבאורחא דנהר פקוד אזל, וכיון דאמ' אין באורחא דנהר פקוד אזלי וליכא מיא, מהימן. אמ' ליה באתרא דאיכא שהדי דאמרי איכא מיא באורחא דנהר פקוד לא מבטלינן שהדותא במה לי לשקר, וכן הוא מפורש בבכורות פרק כל פסולי המוקדשין נשחטין באטלס (לו.). **שמור לי ואמ' לו הנח לפני שומר חנם.** אמ' רב הונא הנח לפניך אינו לא שומר חנם ולא שומר שכר. הנח סתמא איבעאי ולא איפשיט, וכל כי האי גונא לקולא עבדינן ופטור. לימא כתנאי אם הכניס ברשות בעל החצר חייב, ואסיקנה עד כאן לא אמ' ר' התם אלא דלעיולי בחצר רשותא בעי, ואמ' ליה כי יהבי לך רשותא לעיוליה, לנטוריה לא קבילי עלי, אבל ברשות הרבים הנח ואנא מנטרנא קאמ' ליה, דאי לא תימא הכי ברשות הרבים רשותא בעי מיניה. **ופוני דשמעת לקמ'** לת"ק דמתני' בין הלוהו מעו' בין הלוהו פירות, וה"ה בין בשע' הלואה בין בשלא בשעת הלואה, ונקיט עליה משכון שומר שכר הוא עליה, וקימ' לן כוותיה דהא ר' עקיב' קאי כוותיה. ופטו' מן האונסין וחייב בגניב' ואביד'.

עין משפט נר מצוה

פא א ב מיי' פ"ד מהל' שכירות הלכה ג סמג עשין פט:

פב ג ד מיי' פ"ב שם הלכה ח סמג שם טוש"ע מ"מ סי' לא סעיף ב:

פג ה מיי' פ"ג מהלכות מזקי ממון הלכה י"ד ועיין בהשגות ובמ"מ ופ"ז שם הלכה ה סמג עשין סח טוש"ע מ"מ סי' צא סעיף ה ועיין בהג"ה וסי' שלג סעיף ג וסי' לא סעיף ג:

פד ו טוש"ע שם סי' לא סעיף ג בהג"ה:

פה ז מיי' פ"י מהלכות שכירות הלכה ג ועי' בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' עב סעיף ג:

לעזי רש"י

קו"ץ [קו"ט]. מעיל.

מוסף רש"י

מה לי לשקר במקום עדים. דאמן סהדי דכל שעתא איכא מיא (כתובות כז: ובכורות לז.). **ישבע ויטול מעותיו.** ישבע שאבד ויטול את מהו (שבועות מג.).

מוסף תוספות

א. בשביעית. ריטב"ם. ב. ולא מצינו בשום מקום דפליג ר' אליעזר בדין זה. ר"פ. ג. ואין סברא לחלק בין 'המלוה' ל'הלוהו'. תוס' גיטין ל. ד"ה שאני. ד. שלא ישמט. תוס' קידושין מ: ד"ה משכון. ה. של אחיך בידך, ודרשינן בספרי (פ' ראה) 'את אחיך תשמט ידך'. תוס' קידושין מ: ד"ה משכון. ו. יותר משאם היה תופס פקדון אחר ותלמודא דמפרש טעמא בגיטין משום דקני ליה כר' יצחק. תוס' הרא"ש. ז. דמשמע בשעת הלואה. תוס' פסחים לא: ד"ה בדרבי. ח. לענין חמץ וכו' לעבור בלא ימצא וכו' דחשבינן לי' מצוי. תוס' פסחים לא: ד"ה בדרבי. ט. ביד ישראל. תוס' גיטין ל. ד"ה שאני.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

על המשכון. בשעת הלוואה משמע: **ומתני'.** שהלוהו פירות: **אי הכי קמה ליה מתני' דלא כרבי עקיבא.** דקתני אבל אם הלוהו מעות שומר חנם ואנן קיימא לן במסכת סנהדרין (דף פו.) בהלוהו סתמי סתם משנה רבי מאיר סתם סיפרא ר' יהודה סתם ספרי ר' שמעון והלוהו אליבא דר' עקיבא: **לימא. ר' אליעזר ור' עקיבא: בדלא שוי שיעור זוזי קא מפלגי ובדשמואל פליגי.** דאי בדשוי מודה ר' אליעזר דלרבי אליעזר לית ליה דשמואל דאמר אחוד אחפא זוזי וסבר דקבילי לגוביינא הא לית ליה לרבי אליעזר דכיון דלא שוי לזכרון דברים בעלמא הוא דנקיט ליה ושומר חנם הוא ור' עקיבא אית ליה דשמואל ואמר סבר וקביל בתורת משכון וכל כמה דלא מיהדרי ליה לא לגבי: **דכולי עלמא ליה להו דשמואל.** דלרבי אליעזר לא מפסיד כלום ור' עקיבא אינו מפסיד אלא כנגד המשכון: **שקונה משכון.** לכל מילי לתתייב באונסין: **אימור דאמר ר' יצחק במשכנו אלא בשעת הלואתו.** דהא קרא במשכנו ע"י שליח ב"ד כתיב דכתיב לעיל מיניה בחוץ תעמוד ומוקמינן לה לקמן (דף קיג.) בשליח ב"ד וההוא ודאי קני לגוביינא שקליה וליכא לדמוייה למשכנו בשעת הלוואתו ובהך פלוגתא דרבי אליעזר המלוה על המשכון קתני: **והא בשומר אבידה קא מיפלגי.** דטעמא דר' עקיבא משום דשומר שכר מלוה הוא והעוסק במלוה פטור מן המלוה דאי בעי לא יהיב ריפתא לעניא: **שומר אבידה.** שמצא אבידה והכניסה אל תוך ביתו דכתיב (דברים כב) ואספתו אל תוך ביתך: **בשומר שכר.** מלוה: **לימא דרב יוסף תנאי.** דהא רבה ודאי תנאי היא דלתא דלקמן דאמר מילתיה כתנאי אבל רב יוסף אמר לך רבי אליעזר נמי קאי כוותי היכא דאיכא מלוה כגון שומר אבידה והכא היינו טעמא דפטור דקא סבר אין כאן מלוה

נימא בדלא שוי שיעור זוזי ובדשמואל קמיפלגי. פי' בקונטר' אבל בדשוי הוי לכ"ע ש"ש ושילהי שבועת הדיינים (שבועות דף מג: ושם מד. ד"ה מאי) יש ספרים דגרסי ה"ד אי בדשוי שיעור זוזי מ"ט דרבי אליעזר [א] אלא בדלא שוי ובדשמואל קמיפלגי משמע כפ"ה בדשוי מודו כ"ע ובקשה דא"כ אמאי קאמר מתניתין דלא כר' אליעזר לוקמה בדשוי שיעור זוזי ותיתי כב"ע וכ"ת הא דקאמר דמתניתין דלא כרבי אליעזר היינו לפי המסקנא [ב] דפליגי בדשוי שיעור זוזי וכדרב יוסף [ג] דהא לרבה דהלכתא כוותיה פליגי לפי המסקנא בדשמואל כדפי' בפ"ב לעיל (דף כט. ושם ד"ה והוי) ומיהו יש לומר דלא מצי לאוקמי מתני' בדשוי וכב"ע דאין סברא שיחלוק רבי יהודה [ד] על רבי אליעזר ור' עקיבא אלא ודאי מתני' בדלא שוי איירי [ה] אבל קשה כיון דבשוי שיעור זוזי לכולי עלמא אבדו מעותיו אם כן בדלא שוי מה שכנגד המשכון נמי אבדו לכ"ע ואם כן אמאי ישבע לרבי אליעזר שאבד המשכון בלא פשיעה מה מרוויח מאותה שבועה והלא המעות שכנגד המשכון אבד אפי' לא פשע ויתירים על המשכון יטול אפי' פשע במשכון כיון דלית ליה לדשמואל וכ"ת כמו שפירש בקונטרס דהיכא דלא [ו] נקט שיעור זוזי אפילו כנגד המשכון לא יפסיד לר' אליעזר משום דלא נקטיה אלא לזכרון דברים בעלמא זה אין נראה דאי בדשוי אבדו מעותיו אף על גב דלית ליה לדשמואל אם כן ע"כ לא אבדו אלא מטעמיה דרב יוסף דמשום מלוה הוי ש"ש ומהאי טעמא נמי יפסיד מה שכנגד המשכון בדלא שוי דהא כ"ש שעשה מלוה שהלוהו על המשכון מועט ועוד דלפי גירסת הספרים [ז] היה משמע כרב יוסף וקי"ל כרבה כדפרישי' בפ' אלו מציאות (שם) ומיהו יש לומר דבדשוי הוי לכ"ע שומר שכר ולא מטעמי' דרב יוסף אלא מטעמיה דשמואל דחשיב כאילו פירש אבד המשכון אבדו מעותיך וכי לא שוי שיעור זוזי בשעת הלואה לא נקיט ליה אלא לזכרון דברים בעלמא ואפילו כנגד המשכון לא חשיב כאילו פירש אליבא דרבי אליעזר מ"מ דוחק הוא ונראה לפרש לימא בדלא שוי [ח] ובדשמואל קמיפלגי פי' אף בדלא שוי ובדשמואל קמיפלגי ולא בדר' יצחק ורב יוסף דבטעמייהו לא מצי פליגי אלא בדשוי ועוד דלפי האמת לא פליגי בדרבי יצחק כדמסיק ולא בדרב יוסף דקי"ל כרבה ופליגי בדשמואל בין בדשוי ובין בדלא שוי דר' אליעזר לית ליה דשמואל ולהכי לא אבד אף מה שכנגד המשכון דמאיזה טעם יפסיד כיון דלית ליה לדשמואל ורבי עקיבא אית ליה דשמואל ואבדו מעותיו אפילו היתירים על המשכון [ט] והא דקתני מתניתין [י] שומר שכר לאו דוקא דהא האי לישנא לא שייך אמעות יתירים על המשכון [כ] אלא כלומר כדין ש"ש דמפסיד הכל בגניבה ואבידה ולא באונסין א"נ מתניתין איירי בדשוי דאם המשכון שוה כנגד כל החוב ולכך קרי ליה ש"ש:

לא דכולי עלמא לית להו דשמואל. בפרק שבועת הדיינים (שבועות דף מג: ושם ד"ה מתני') פריך לשמואל מדתנן סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא שלשה דינרים היה שוה מייב ואמאי לימא הא קבלתיה וגרס בספרים וכן פי' בקונטרס מתניתין בדפרים כי קאמר שמואל בדלא פרש לאלי גירסא א"ש דלא מצי למימר הכא כולהו אית להו דשמואל אי ר' אליעזר אית ליה דשמואל למה ישבע ויטול נהי דלית ליה דרבי יצחק מטעמא דשמואל יפסיד הכל אפי' לא פירש ולא שוי ש"ש בדשוי ואי איירי בדפרים אלא יפסיד לא היה חולק ר' עקיבא אבל לפי גרסת ר"ח דגרים התם מתני' בדלא פרש ושמואל בדפרים [א] איאבד כל מעותיו וכן נראה לר"ת עיקר דאין סברא שיאבד כל מעותיו בדלא פרש והי"פ לאמן דמוקי פלוגתייהו בדשמואל דר' אליעזר לית ליה דשמואל ואף על גב דפרש לא יועיל דאסמכתא היא וכיון דלא איבד מעות היתירים על המשכון גם מה שכנגד המשכון לא הפסיד כדאמר באיזהו נשך (לעיל דף סו: ושם) דמי קאמר ליה קני לגוביינא [ב] ור"ע [ג] סבר דלא מקרי אסמכתא אלא היכא שאמר להסמיך חבירו על דבריו [ד] כגון אם אוביר ולא אעביד אשלם אלפא [ה] וזוזי [ו] אבל הכא המלוה מחל כל חובו אם יפסד המשכון וקשה דלפי גירסא זו אמאי לא קאמר הכא כולי עלמא אית להו דשמואל היכא דפרש והכא בשוי שיעור זוזי ולא פרש [ז] ובדר' יצחק קמפלגי [ח] דהא הלכתא כוותיה דשמואל דרב נחמן ונהרדעי ס"ל כוותיה [ט] התם ויש לומר דסבר גמרא דאי בדפרש מפסיד כל החוב בדלא פרש נמי מפסיד כנגד המשכון דמה שכנגד המשכון בדפרש דמי ולהכי לא מצי למימר כולי עלמא אית להו דשמואל דא"כ לר' אליעזר למה ישבע ויטול כל מעותיו [י] דמה שכנגד המשכון יש לו להפסיד כיון דאית ליה דשמואל [יא] ומכל מקום [יב] הלכתא כשמואל בדפרש וי"מ פרש דאין הלכה כשמואל וטעמא משום דקאמר הכא כולי עלמא אית להו דשמואל ואין זו ראיה שכן דרך הגמרא לדחות דכולי עלמא אית להו אע"ג דכן הלכה כיון דלא מצי למימר כולי עלמא אית להו ועוד דלפי האמת דקי"ל כרבה פליגי בדשמואל וקאי רבי עקיבא ומתניתין כדשמואל [יא] וא"כ קי"ל כדשמואל ואע"ג דרב פליג עליה דהא בפרק הזהב (לעיל דף מח: ושם) מדמי פלוגתא דרב דערבון לפלוגתא דרשב"ג [יב] ורבנן גבי [יג] ואינו שוה אלא פגם [יד] ובשבועות (דף מד:) מדמי פלוגתא דרשב"ג ורבנן לדשמואל א"כ פלוגתא דשמואל ורב לענין מי שפרע לאיסורא אימתר והלכה כרב באיסורי [טו] ה"נ דשמואל לענין דינא אימתר והלכתא כשמואל בדיני ועוד דר' יוחנן פליג אדרב בערבון וסבר כשמואל וקיימא לן [טז] רב ור' יוחנן הלכה כרבי יוחנן וכרב נחמן קיימא לן בדיני לגבי כולי עלמא וסבר כשמואל:

לימא דרב יוסף תנאי היא. פירש בקונטרס דרבה ודאי תנאי היא ולעיל פירשתי בפרק שני (דף כט. ושם ד"ה והוי) דרבה ודאי לאו תנאי ומוקי פלוגתייהו בדשמואל וכולי עלמא אית להו דרבה אבל לרב יוסף כי נמי פליגי בדשמואל ר' אליעזר דלא כוותיה: במלוה

הלוהו על המשכון קתני אלא לא קשיא כאן שהלוהו מעות כאן שהלוהו פירות והא מדקתני סיפא ר' יהודה אומר הלוהו מעות שומר חנם הלוהו פירות שומר שכר מכלל דלתנא קמא לא שני ליה כולה רבי יהודה היא וחסורי מיחסרא והכי קתני הלוהו על המשכון שומר שכר במה דברים אמורים שהלוהו פירות אבל הלוהו מעות שומר חנם שרבי יהודה אומר הלוהו מעות שומר חנם הלוהו פירות שומר שכר אי הכי קמה לה מתני' דלא כרבי עקיבא אלא מחוורתא מתניתין דלא כר' אליעזר לימא בדלא שוי משכון שיעור זוזי ובדשמואל קא מיפלגי [ט] דאמר שמואל האי מאן דאוזפיה אלפא זוזי לחבריה ואנח ליה קתא דמגלא עילוייהו אבד קתא דמגלא אבדו אלפא זוזי אי בדלא שוי משכון שיעור זוזי דכולי עלמא [א] לית להו דשמואל והכא בדשוי שיעור זוזי וקא מיפלגי בדר' יצחק [ב] דאמר ר' יצחק [ג] מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר [ד] ולך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנא ליה מכאן לבעל חוב שקונה משכון ותסברא [ה] אימור דאמר ר' יצחק במשכנו שלא בשעת הלואתו אבל משכנו בשעת הלואתו מי אמר אלא משכנו שלא בשעת הלואתו כולי עלמא אית להו דרבי יצחק והכא במשכנו בשעת הלואתו ובשומר אבידה קא מיפלגי [ו] דאיתמר שומר אבידה רבה אמר כשומר חנם רב יוסף אמר כשומר שכר לימא דרב יוסף תנאי היא לא בשומר אבידה דכולי עלמא אית להו דרב יוסף והכא

במלוה

צ א ב מיי' פ"י מהל' שמירות הל' ח ועיין בהגהות ומגמ"מ וכל"מ סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' עב סעי' ב וע"ש בהג"ה:

תורה אור השלם

ו. הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט כֹּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרֲכֶךָ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים כד יג

מוסף תוספות

א. פי', הא ודאי חייב באבדת המשכון. תוס' הרא"ש. ב. דשמעתין, דמוקי. תוס' הרא"ש. ג. אבל למאי דבעי לאוקומי פלוגתייהו השתא בדלא שוי ובדשמואל קא מיפלגי איכא לאוקומי מתני' אפי' כר"א ובדשוי. תוס' הרא"ש. ד. דמתני', דפטר. תוס' הרא"ש. ה. דפליגי ר' יהודה ורבנן בפלוגתא דר"א ור"ע. תוס' הרא"ש. ו. בשבועות "ה"ד אי בדשוי שיעור זוזי מ"ט דר"א', פי' הא ודאי חייב באבדת המשכון. תוס' הרא"ש. ז. משכון שיעור זוזי. ריטב"א. ח. והכי קאמר בדשוי ודאי מצי לפלוגינהו אי כדר' יצחק אי כדרב יוסף, אלא נימא דאף בדבלא שוי פליגי ודוקא בדשמואל. תוס' הרא"ש. ט. הלוהו על המשכון. תוס' הרא"ש. י. דש"ש לא מיחייב לשלם אלא מה שנתנו בידו לשמור, וזה מפסיד כל חובו. תוס' הרא"ש. יא. לו בהדיא דאם לא יחזיר לו אותו קתא. ר"ש. יב. דבאסמכתא בעלמא לא הוי אפי' אפותיקי למיגבא מיני'. תוס' שבועות מג: ד"ה מתני'. יג. אית לי' דשמואל. ר"ש. יד. שיאמינהו. תוס' שבועות מג: ד"ה מתני'. טו. שאין בדעתו להתחייב אלא להבטיח חבירו. שם. טז. ולר"א ישבע ויטול כיון דלא פירש. שם. יז. וטעמא דר"ע משום דר' יצחק. שם. יח. (ד)משמע אפי' מה שכנגד המשכון. שם. יט. לכך הוצרך לומר דס"ע לית להו דשמואל. ר"פ. כ. ר"ת אומר. ר"פ. כא. וקי"ל כר"ע, דר"א שמותי הוא. שם. כב. דשמטה. ר"ן. כג. (ד)המלוה את חבירו על המשכון. ר"ן. כד. חובו. ר"ן.

מוסף רש"י

קתא. בית יד (שבועות מג:). **אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי.** דסבר וקבל, אבל כל זמן שהן קיימין על כרמו גובה חובו, אם מלוה סתם הוא, סתם מלוה שנשים יום, ואם פירע לו זמן כשיגיע זמנו יפרע, ולא מצי למימר סברא וקבילא, דאי בשם משכון קבליה, בשם פרעון לא קבליה, וכיון דקבליה בשם משכון כל כמה דלא מהדר ליה משכונא לא גבי ולא מצי פטר נפשיה בדמי שווין (שם). **מנין לבעל חוב שקונה משכון.** כל ימי הלוואה המשכון קנוי לו ואם נאנס מייב באונסין, שאינו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכר שפטורין באונסין, אלא טולו ברשותו ובשמירתו עומד (פסחים לא:). **ולך תהיה צדקה.** בהשבת הטבעוט כתיב, אי אמרת קונה משכון איכא לדקה בהא שכיבה שבכב בשלמתו, שהשאיל לו זה דבר הקנוי לו, ואם אינו קונה, לדקה בהשכבה זו מנין, על שלו שכב (שם). **שלא בשעת הלואתו.** כגון ע"י ב"ד, דנהכי משמעי קרא, דכתיב לעיל מיניה בחוץ תעמוד והאיש וגו', ואמר מר זה שליח ב"ד (שבועות מד.) **שומר אבדה.** המצא אבידת חבירו לביתו, דכתיב ואספתו אל תוך ביתך (ב"ק נו:). **כשומר חנם.** ואינו מייב אלא בפשיעה (לעיל כט:). **כשומר שכר.** ומייב בגניבה ואבדה, דשומר שכר מלוה הוא, דהעוסק במלוה פטור מן המלוה (שם) אי: שכר מלוה (שבועות מד:). **לימא דרב יוסף תנאי היא.** דמלמא דרבה ודאי תנאי היא, דר' עקיבא לית ליה דרבה, אלא דרב יוסף מי ליתא תנאי היא, מי אלא לאוקמי ר' אליעזר כותיה (שם).

רבינו חננאל

הא דאמ' ר' יצחק בעל חוב קונה משכון לאו לחייוביה באונסין הוא דקאמ' ה), אלא דאי קדיש ביה דהוו קידושין, כדאמ' (קדושין ח:) בהמקד' ב) במשכון מקודשת, ואוקימ' במשכון דאחרים וכדר' יצחק.

ה) וכן משכנו בשעת הלוואתו וכן משכנו שלא בשעת הלוואתו הוי שומר שכר. ולפי מש"כ בזה ר"ח ור"י מיגאש בשבועות מד. ב) ל"ל דהמקדש.

צא א מיי' פ"ש מהל' שכירות הל' ח סמג עס טוש"ע ח"מ סי' עב סעי' ב:

צב ב מיי' פ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין לד טוש"ע עס סעי' ח:

צג ג מיי' פ"ג מהל' שכירות הל' ב סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' עס סע' ח:

צד ד מיי' פי"ג מהל' מזקי ממון הל' ז ופ"ו מהל' מוכל ומזיק הל' ח סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' תיב סעי' ד:

צה ה מיי' פי"ג מהל' מזקי ממון הל' ז סמג עס טוש"ע ח"מ עס וסי' תיח סעי' ב:

מוסף רש"י

במלוה צריך למשכון. להסתמס בו ומנכה לו מן המוס דמי שכירות המשכון. ר' אליעזר סבר כיון דצריך למשכון אין כאן מלוה ולהכאתו נתכוין והוי כשומר חנס, ור' עקיבא סבר כיון דפוחת עליו והולך מלוה הוא ולא הוי עליו אלא כשומר שכר (שבועות מד:) **נשברה כדו ולא סילקו כו'** פטור מדיני אדם. לשלס, **וחייב בדיני שמים.** פורעונות לשלס לרשעים, שנתכוין להפסיד את ישראל (גיטין נג.) משום דלא סליק (ב"ק כט.). אין דגמרא **כר' מאיר.** דשיכסה פטורין בשבועה שמעתי אף אני, ומיהו תמיה אני דבגלמא שומר חנס משתבע דלא פשע, דאמר בעלמא כר' יהודה דוא ולא אמס, אלא שומר שכר כו' (לקמן פג.). **הדרן עלך השוכר את האומנין**

מוסף תוספות

א. מ"ס מצוה קא עביד, דמ"מ הלהו, ומ"ס לאו מצוה קא עביד, כיון שלא הי' מלוהו בלא משכון. ר"פ. ב. כי מצינו רוח שאינה מצויה שקרויה אונס במעלה קנקנים לגג ונפלו ברוח שא"מ והזיקו, ואש שהזיקה ברוח שא"מ פטור המבעיר, ואדם המזיק חייב בכה"ג. תוס' הרא"ש. ג. [ר]מפטר בה שומר חנם. תוס' ר"ק מ: ד"ה ושמואל. ד. [כגון] שנתקל מכשול ולא איבעי ליה לעיוני. סס. ה. גבי הניח להם אביהם פרה שאולה, כסבורים של אביהם היא. סס. ו. דפריך איבעי לי' לעיוני ולמיזל, ומשני. תוס' הרא"ש. ז. ובעל קורה אחרון. תוס' ר"ק מ: ד"ה ושמואל. ח. ונשברה חבית בקורה. תוס' ר"ק מ: ד"ה ושמואל. ט. אע"פ ששיבר החבית בקורתו שהקיש בה. תוס' הרא"ש. י. [ר]אונס הדומה לגנבה ואבדה אדם המזיק חייב. תוס' הרא"ש. יא. דמשמע דאפי' בחנם דינו כנושא שכר. תוס' הרא"ש. יב. ולפיכך בשכר, חייב. תוס' ר"ק מ: ד"ה ושמואל.

במלוה צריך למשכון קמיפלגי מר סבר [א]מצוה קא עביד שהלוהו והוי שומר שכר ומר סבר לאו מצוה קא עביד שלהנאתו מתכוין והוי שומר חנם: אבא שאול אומר מותר לאדם להשכיר משכונו של עני להיות פוחת והולך: אמר רב חנן בר אמי אמר שמואל הלכה כאבא שאול [ב]ואף אבא שאול לא אמר אלא במרא ופסל וקרדום הואיל ונפיש אגרייהו וזוטר פחתייהו: **מתני'** [ג]המעביר חבית ממקום למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שכר ישבע [ד]רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע: **גמ'** תנו רבנן המעביר חבית לחבירו ממקום למקום ושברה בין שומר חנם בין שומר שכר ישבע דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע למימרא דסבר ר' מאיר [ה]נתקל לאו פושע הוא והתניא [ו]נשברה כדו ולא סילקו נפלה גמלו ולא העמידה רבי מאיר [ז]מחייב בהזיקן וחכמים אומרים [ח]פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים וקיימא לן [ט]דבנתקל פושע פליגי [י]אמר ר' אלעזר תברה מי ששנה זו לא שנה זו ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כי דיניה והאי כי דיניה ואתא רבי אליעזר למימר [יא]אין גמרא כר' מאיר ומיהו תמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע דלא פשע בה אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי שלומי בעי ואפילו שומר חנם נמי התינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע דלא פשע ואפילו

במלוה צריך למשכון. פי' בקונטרס להסתמס ואין להקשות לפירושו דאמאי קאמר לעיל (דף פפ:) מתניתין דלא כרבי אליעזר נוקי מתניתין באין צריך למשכון דלעיל אתיא אליבא דרבה דקיימא לן כוותיה אי נמי אי מתני' איירי באין צריך לא הוה פליג רבי יהודה ור"ח פירש צריך למשכון היינו שאינו רוצה להלוות לו בלא משכון [א] ולפירושו א"ש דלא מצי לאוקמי מתני' באין צריך אבל אין נראה פירושו דליסגא דצריך למשכון לא משמע הכי ועוד דאע"ג דאין רוצה להלוות אלא על המשכון מלוה קעביד שבלא משכון אין לו להלוות כיון שיש להפסיד ואפשר במשכון: (לעיל) **אימור דאמר ר' יצחק שלא בשעת הלואתו.** פי' בקונטרס דשלא בשעת הלואתו קני ליה להתחייב אף באונסין ולפירושו הא דאמר בפ"ק דפסחים (דף ה:) דחייב לבער פקדונות של גויס כשקבל עליו ישראל אחריות היינו דוקא כשקבל עליו אחריות לאונסין [ב] דהא מלוה על המשכון של חמץ בשעת הלואה אע"ג דאחריות המשכון עליו מגניבה ואבידה מדשמואל ואפי' בדלא פריש כדפ"ל דמה שכנגד המשכון כמפורש דמי אפ"ה אין חייב לבער אם לא מטעם דקני ליה לגמרי שלא בשעת הלואתו כדרבי יצחק ומיהו נראה דשלא בשעת הלואתו לא קני להתחייב באונסין אלא דהוי שומר שכר דהא מדמה מתניתין דקתני שומר שכר לדרבי יצחק וכן פי' בהדיא בה"ג שהבאתי [ג] לעיל וכן פירש בשעריס דרב האי גאון בשער [ד] מ"ב ולריך לפרש מאיזה טעם יהיה שומר שכר דאי חשיב קנין גמור אפילו באונסין יתחייב ואי לא חשיב קנין גמור לא יהיה אפילו שומר שכר וי"ל דבהיא הנאה שיכול לקדש בו את האשה כדאמרי' בפ"ק דקדושין (דף ח: ושם) דקדשה במשכון דאחרים מקודשת ולקנות בו עבדים וקרקעות הוי עליה שומר שכר ולפי זה הא דאמר קדשה במשכון מקודשת היינו דוקא במשכון שמשכנו שלא בשעת הלואתו וא"ת ולמה יחשב שומר שכר בשביל כך והלא כך היה יכול לקדש במעותיו וי"ל דכיון דעכשיו שנוטל משכון אין מעותיו בידו חשיב שומר שכר לפי שיכול לעשות בו קדושין או קנין ועוד דחליפין יכול לעשות במשכון מה שלא היה יכול לעשות במעות דאין מטבע נעשה חליפין וקשה דבפרק כל שעה (פסחים דף לא: ושם) פליגי רבנן אר"מ דאמר ישראל שהלוה לנכרי על חמצו עובר עליו ומפרש התם דפליגי בדרבי יצחק דרבנן לית להו דר' יצחק א"ל כ"ע לית להו דרבי יצחק וטעמא דרבנן דאמרי אינו עובר משום דסבר דישראל מגוי לא קני והשתא לרבנן אמאי אינו עובר והא קי"ל כשמואל והוי שומר שכר אפי' בדלא פריש כדפריש"א דהא משום דר' יצחק לא הוי אלא א"ש ואפ"ה מיקרי חמצו וי"ל דמשום חיוב דשומר שכר לא מיקרי חמצו אי לאו משום דאמר הכתוב דקני ליה והוי שלו כדר' יצחק [ה]:

וסבר רבי מאיר כו'. אבל דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא ואע"ג דחכמים דפטרי בנשברה כדו ולא סילקה הוו ר' יהודה כדמוכח בהמניח (ב"ק דף כח: ושם ד"ה אמר) דסבר רבי יהודה נתקל לאו פושע הוא וכיון דלא הוי פושע אע"ג דלא הוי אונס גמור פטור בנשברה כדו ולא סילקה דלא חשיב בור אלא שנעשה בפשיעה אבל בשנעשה באונס דכעין גניבה ואבידה כמו רוח שאינה מצויה מצויה פטור כדקתני בפיפא דבריתא דנשברה כדו ומודה רבי מאיר לחכמים במעלה קנקנין על הגג לנגבן ונפלו ברוח שאינה מצויה והזיקו שהוא פטור וא"ת כי נמי סבר רבי מאיר דנתקל לאו פושע הוא אלא אונס אמאי פטור והא אדם המזיק מרבינן (ב"ק דף כו:) מפלא תחת פלא לחייב על אונס כרלון וי"ל דלאו בכל אונס חייב אדם המזיק אלא באונס דכעין גניבה ואבידה כמו רוח שאינה מצויה [ב] דאמרינן סוף פרק שני דב"ק (דף מ:) דנפל ברוח שאינה מצויה מן הגג חייב נזק ורוח שאינה מצויה הוי כעין אבידה [ג] כדאמרינן סוף פרק ד' וה' (שם ד' מה.) וכולן חייבים להחזיר דמי השור לבעליו חוץ מש"ח ומוקי לה התם דנטריה שמירה פחותה ולא נטריה שמירה מעולה ש"ח כלתה שמירתו כו' ושמירה פחותה היינו דלא שיכולה לעמוד ברוח מצויה ואינה יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה כדמשמע בריש הכונס (שם דף נה:) והוי כעין גניבה ואבידה דש"ח פטור וש"ש חייב אבל באונס גמור [ד] פטור אדם המזיק כדמשמע [ה]בירושלמי דאם היה ישן ובא חבירו וישן אצלו והזיקו זה את הראשון פטור והשני חייב ובהגהות בתרא (שם דף קיב.) [ו] טבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול דכיון שלא היה להם לידע שהיא שאולה אין משלמים מה שהזיקו אלא מה שנהנו וכריש המניח (שם דף מ: ושם ד"ה ושמואל) [ז] לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים ושאר שינויי דהתם דפטר ליה לפי שלא היה לו לידע וכן במתניתין דהתם (דף נב.) היה בעל חבית ראשון [ז] כו' ואם עמד בעל חבית [ח] פטור בעל קורה [ט] והרבה כיולא בהאי ואע"ת ורבי יהודה דאמר נתקל לאו אונס הוא ומחייב שומר שכר אמאי פטור מעביר בחנם והלא הוא אדם המזיק [י] וי"ל דנתקל הוי לרבי יהודה כעין גניבה דהוי קרוב לאונס ולכך פטור אדם המזיק ולא מחייב אדם המזיק אלא בדבר שהוא כעין אבידה דהוי קרוב לפשיעה כדאמר בהשואל (לקמן דף לד:) דאבידה קרובה לפשיעה וגניבה קרובה לאונס ורוח שאינה מצויה תשובה כעין אבידה ולהכי חייב בה אדם המזיק וכן משמע בהגוזל קמא (ב"ק דף צט: ושם ד"ה אימא) דפריך למאן דפטר טבח אומן שקלקל היכא דעביד בחנם מבריית דקתני בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר [יא] השתא מה היה סברתו של מקשה שהוא כנושא שכר אע"פ שעושה בחנם אי סבר דחשיב פושע אמאי תולה אותו בנושא שכר היה לו לומר מפני שהוא פושע ואי סבר שדומה לגניבה ואבידה ואעפ"כ חייב כדין אדם המזיק אם כן מה מתרץ אימא מפני שהוא נושא שכר [יב] ואי דומה לגניבה ואבידה אלא שכר נמי ליחייב כדין אדם המזיק ואי המתרץ מדמה לה לאונס גמור א"כ נושא שכר נמי ליפטר אלא ואדי אדם המזיק חייב בכעין אבידה ופטור בכעין גניבה והוה מדמי ליה המקשה קלקול שחיטה לאומן לכעין אבידה ומשני אימא מפני שהוא נושא שכר [יב] אבל בחנם פטור דהוי כעין גניבה [ט]:

[יא] **מאי משתבע.** מעיקרא הוה אתי ליה שפיר שנשבע שלא שינה מן המנהג אבל השתא דתרצת דכי נמי לא שינה דהוי פושע ואפילו הכי פטור משום תקנת חכמים אם כן אפילו שינה ממנהגו נמי פטור מכח אותה תקנה דמה לי פשיעה רבה ומה לי פשיעה זוטא ומשני שבועה שלא בכוונה שברתיה:

[ו] ל"ל רבי אלעזר והוא ר' אלעזר בן שמוע. [ז] ב"ק כח: ע. לט:. [ח] [ע"ע תוס' לקמן קיח. ד"ה זמן ב"ד], [ט] [ב"ק כט. וש"ן], [י] [עיין פרש"י בדף פג.], [יא] הגה"ה והא דאמרינן כיון דאילו מיגניב ומתבר ומחייבינהו כו' היינו פי' דמגניב או מתבר בחונם. רש"ל, [יב] [לעיל פא: ד"ה דברי], [יג] [צ"ל בספר המשכון. בן אריה. ובאו"ז כתוב, בחיבור דיני השבועות], [יד] הגה"ה. אבל אומר שכר בלא קבלת אונס לא מחייב לגבר והסיא דפרק קמא דפסחים צריך לפרש בתיגנג ומתבר בחונס כדפי' לעיל ובהלכות גדולות בהלכות פסחים כתב דחייב לגבר אפילו לא קבל עליו אונסין ע"כ הגה"ה. ומנמ"ס ורא"ש הוסיפו אפילו אומר חנס אחייב רק בפשיעה וכן בטור א"ח סי' תמ. רש"ל, [טו] [ב"ק פ"ב ה"ח], [טז] צ"ל אי. רש"ל, [יז] [וע' תוס' ב"ק כ: ד"ה ושמואל], [יח] [שיך לדף פג.],

גליון הש"ס

גמ' אמר ר"א. כתובות עה ע"ב וש"נ:

לעזי רש"י

פרשיי"ר [פרשויי"ר]. מעדר.
דרלייר"א [דרולידויר"א]. מעגד (מעין גרזן).
כישנוא"ה [בישאגו"ד]. כלי החותך משני ראשיו.

רבינו חננאל

במלוה צריך משכון. מר סבר צריך לו ומצוה קא עביד, ומר סבר לאו מצוה קא עביד אלא א"כ הלוהו בלא משכון אבל במשכון לא. **תברא.** התנא ששנה המשנה אליבא דר"מ אינו הוא התנא ששנה הבריתא, אלא תרי תנאי נינהו אליבא דר"מ. פי' תברא בשבועה, כדגרס' במשקין (מועד קטן יז:) בענין שמתא, תברי בתי. כלומ' א"ר אלעזר בשבועה תרי תנאי נינהו.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ואפי' במקום מדרון נמי. היאך נפטר בשבועה במקום שבני אדם רגילין להלך אח"כ מביא עדים: **היכא דאיכא ראיה.** במקום שעדיים מצויין: **נייתי ראיה.** ולא יפטר בשבועה כאיסי ור' מאיר אית ליה בתקל אנוס הוא הלכך אומר שכר נמי פטור ולאיסי ליה: ה"ג **ור' חייא בר אבא וכו'** ולא גרסינן אלא. ומילתא באפי נפשיה מתרץ הא דלמינן לעיל דר"מ אדר' מאיר בנתקל ואמר ר' אלעזר תבר וכו' ור' חייא בר אבא פליג אדר' אלעזר ואמר לעולם חד תנא הוא ונתקל ולאי פושע הוא והכא היינו טעמא דמיפטר בשבועה: **שבועה זו תקנת חכמים.** להיפטר בה ולקמיה מפרש מאי משתבע הא פשע: **שאם אי אפשר.** פוטרו מן התשלומין כשנתקל אין לך אדם וכו' שדואג שלא יכשל **ותשכר: היכי משתבע.** לרבי חייא בר אבא אליבא דר"מ הא ולאי פושע הוא: **ואפא רבי יהודה.** לאיפלוגי ולמימר נתקל לאו פושע הוא אלא קרוב לאונס ולפשיעה ודמי לגניבה ואבידה ותקנת חכמים אין כאן אלא האי כי דייניה והאי כי דייניה: [מ] **אין גמרא ברבי מאיר.** דשניהן פטורין בשבועה שמעתי אף אני ומיהו תמיה אני דבשלמא שומר חנם משתבע אלא פשע דאנא בעלמא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פשע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינח היכא דליכא ראיה היכא דאיכא ראיה ניתי ראיה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר [ב]אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראיה ויפטר ור' חייא בר אבא א"ר יוחנן [א]שבועה זו תקנת חכמים היא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית ממקום למקום היכי משתבע אמר רבא שבועה שלא בכוונה שברתיה ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כדיניה והאי כדיניה ואתא ר' אלעזר למימר אין גמרא כר"מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע שלא פשע בה אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פשע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינח היכא דליכא ראיה היכא דאיכא ראיה ניתי ראיה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר [ב]אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראיה ויפטר ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא [ג] בריסתקא דמחוזא ותברה בזיזא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא שביחי בה אינשי זיל אייתי ראיה [א] ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי [ג]וסבירא לן כוותיה [ד]ההוא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אזל זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זביני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו אתא לקמיה דרבא א"ל [ה]ארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראיה דמעיקרא כי מזבנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי [ו]וסבירא לן כוותיה [ז]אתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר [ח]נשלם פלגא מאי טעמא נפיש לחד וזוטר לתרי קרוב לאונס וקרוב לפשיעה [ט]בדיגלא משלם כולה רבה בר בר [י]חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה [כ]אין [2]למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימייהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין [2]וארחות צדיקים תשמור:

הדרן עלך השוכר את האומנין

השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב [ל]מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן [מ]מקום שנהגו לזון זון לספק במתיקה יספק הכל כמנהג המדינה [נ]מעשה בר' יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא שכור לנו פועלין הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר [ס]הכל כמנהג המדינה: **גמ'** פשיטא לא צריכא דטפא להו אאגרייהו מהו דתימא אמר להו הא דטפאי לכו אאגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי קא משמע לן דאמרו ליה האי דטפת לן אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא אמר ריש לקיש פועל

ואפילו במקום מדרון נמי התינח היכא דליכא ראיה אבל היכא דאיכא ראיה ניתי ראיה ונפטר דתניא איסי בן יהודה אומר [ב]אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם [מ]הא יש רואה יביא ראיה ויפטר ור' חייא בר אבא א"ר יוחנן [א]שבועה זו תקנת חכמים היא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית ממקום למקום היכי משתבע אמר רבא שבועה שלא בכוונה שברתיה ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כדיניה והאי כדיניה ואתא ר' אלעזר למימר אין גמרא כר"מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע שלא פשע בה אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פשע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינח היכא דליכא ראיה היכא דאיכא ראיה ניתי ראיה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר [ב]אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראיה ויפטר ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא [ג] בריסתקא דמחוזא ותברה בזיזא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא שביחי בה אינשי זיל אייתי ראיה [א] ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי [ג]וסבירא לן כוותיה [ד]ההוא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אזל זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זביני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו אתא לקמיה דרבא א"ל [ה]ארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראיה דמעיקרא כי מזבנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי [ו]וסבירא לן כוותיה [ז]אתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר [ח]נשלם פלגא מאי טעמא נפיש לחד וזוטר לתרי קרוב לאונס וקרוב לפשיעה [ט]בדיגלא משלם כולה רבה בר בר [י]חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה [כ]אין [2]למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימייהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין [2]וארחות צדיקים תשמור:

השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב. פי' ר"י בשסכרן סתמא ואמר להם אחר שהשכירן כבר להשכים ולהעריב [א] אבל אם התנה מעיקרא [ב] הכל לפי תנאו: פועל

השוכר את האומנין

השוכר את הפועלים. **אינו יכול לכופן.** בגמרא פריך פשיטא: **מפיקה.** ליפתן: **בשעתו.** בעת מלכותו דמלך והדיוט הוה [ג]: **שהם בני אברהם יצחק ויעקב.** וסעודתו של אברהם גדולה משל שלמה כדמפרש בגמרא [ד]: **עד שלא התחילו במלאכה.** דאין כאן אלא דברים ודברים אין בהם [ה] משום מחוסרי אמנה דאינו מסתמא לא תוכל לחזור: **גמ' דטפא.** הוסיף על שכרן משאר פועלין:

מסורת הש"ס

[מ] [ע' תוס' לעיל ו. ד"ה שבועה], [ב] בכת"י נוסף, לחבריה, [ג] בדפו"ר ובכת"י בריגלא. ועי' הגהות וחידושים, [ד] [ל"ל מנס וגי' רי"ף ורא"ש רבה בר רב הונא], [ה] ברי"ף ובכמה כת"י ליתא תיבת אין ועי' מהרש"א, [ו] לעיל מט., [ז] ברי"ף וכת"י נוסף. אלא, [ח] [שיין לעמוד הקודם], [ט] בס"א: כדרן, [י] בדפו"ר ואו"ז איתא באחד, [כ] [גיטין סח:], [ל] [לקמן פו:],

תורה אור השלם

1 כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חֲמֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וָמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אֵין רֹאֶה: שְׁבֻעַת יְיָ תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם:
שמות כב ט י

2 לְמַעַן תֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וְאָרְחוֹת צַדִּיקִים תִּשְׁמֹר: משלי ב כ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דדרו וכו' על כתפו ונותן שני דנין: (ב) ד"ה עד שלא וכו' אין בכסס. נ"ב תימה דבפ' הזהב דף מט מבואר דיש בדבריהם משום מחוסרי אמנה:

גליון הש"ס

גמ' נשלם פלגא. עיין נ"ב דף סב ע"ב תוס' ד"ה אימר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' זל אייתי ראיה. נ"ב גי' הרי"ף ורא"ש דלא פשעת בה ועי' במלחמות:

רבינו חננאל

אפילו במקום מדרון משתבע. [תינח היכא דליכא ראיה], אבל במקום שיש לו ראיה לא ינשבע, אלא יביא ראיה] ויפטר. דתניא איסי בן יה[ודה אומ', אין רואה שבועת י"י תהיה] בין שניהם, הא יש רואה יביא[ו] ראיה ויפטר]. ... ומדחזינן לרבא דהוא בתרא [דמתרץ אליבא דר' מאיר], שמעינן מינה דהילכ[תא כות]יה. [**בוגיא דשמעתין**] שאין שבועה אלא במקום שאין רואה, ה[א יש רואה] יביא ראיה ויפטר. דהא רב[א ה]וא עצמו [עבד עובדא]

[ג] כההוא גברא דחבר חבי[תא ד]חבריה בזיזא דמחוזי, ותוב ההוא גברא דזבין [ד' מ' דנ]ין דח[מרא לחבריה [ואשכח ח]לא. ה[ני א]תרי שכיחי [בהו] אינשי, זילו איתו ראיה וא[יפטרו]. יש **מי שאומר**, רבא עצה טובה אמ' להו, למה לכו לאישתבועי זילו אייתו ראיה והפטרו, למימרא הא דתני איסי, בהאי אי אהא סלקא. ויש מי שאומ', אטו עד האידנ' לא ידענ' דמאן דמייתי ראיה למירחק שבועה דאיכ' עליה דינא בהדיא, ומאי אתא איסי לאשמועינן. אלא איסי הא אתא לאשמועינ', דכל היכא דשכיחי אינשי בההוא אתרא, ויכיל לברורי טענתיה דטענין לא פשעתי, לית תמן דין שבועה כלל, אלא או יביא ראיה לדבריו, או ישלם. ומשו' הכי איצטריך למידק בגמ' כמאן כאיסי, א"ל אין כאיסי וסבירי לן כאיסי. ואנן לא איתבריר לן למיעבד עובדא, מיהו אמרי טעמ' דהאי בתרא טפי חריף ודייק, ותוב דייק, מדא"ל רב לרבה בר בר חנה דתברו ליה חבית' דחמרא ושקל גלימייהו, וא"ל אהדר להו גלימייהו, וא"ל דינא הכי ולא א"ל אין דינא הכי, אלא א"ל למען תלך בדרך טובי', ואף לא א"ל שבועה הוא דאית לך עלייהו ולא ממונא, ש"מ דבמקום שיש ראיה הוה מעשה, ואמר להו רבה בר בר חנה אייתו ראיה ואיפטירו, ואי לא שלימו, והודה לו דדינ' הכי. ואי איפשר לומ' משו' דסבר שוכר לעולם משלם, דאי הכי קשי' ליה דרבא. ומדמתרץ רבא אליב' דר' מאיר שי"מ דהילכת' כוותיה. **הדרן עלך השוכר את האומנים**

השוכר את הפועלים [ואחר כך אמ' להם להשכים ולהעריב], מקום שנהגו וכו', הכל [כמנהג המדינה]. אף על פי שהוא] הוסיף להם בשכיר[ותם]. [**הכל כמנהג המדינה. הכל ל**]איתויי [מאי], לאיתויי באתר[א דנהיגי מכרך] ריפתא ומשתא [אנפקא] ומ[ז]ל ל[ד]בר[א, או אמ' להו קדימו[ו א]תו לאו כל [כמיניה]. ... ... תלמוד ארץ ישראל אמ' ר' [הושעיה זאת אומרת] המנהג מבט[ל] את [ההלכה].

(א) ל"ל בהסות.

צו א מיי' פ"ג מהל' שכירות הל' ב ועי' בהסגות וכמ"מ סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' רפ סעי' ו:
ב [מיי' פ"ו מהל' שאלה הל"ג טוש"ע מ"מ סי' קפז סעי' ו]:
צז ג מיי' פ"ג מהל' שכירות הלכה ו סמג עס טוש"ע מ"מ סי' רפ סעי' ו [וסי' רלד סעי' ב] וסי' ש"כ ס"ו:
צח ד ה ו מיי' פ"ב מהל' שלומין ושומפין הל' ט סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' קפז סעי' ב:
צט ז מיי' פ"ג מהל' שכירות הל' ב סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' רפ סעי' ב:
א ח מיי' פ"ט מהל' שכירות הל' ו סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' שלו סעי' ו:
ב ט מיי' סס טוש"ע סס סעי' ב:
ג י (מיי' סס) טוש"ע סס סעי' ו:

לעזי רש"י

גבל"א. קלשון (בגרמנית).

מוסף רש"י

צא ואמור להם כו'. שלוה אם בנו לחזור בתנאו עד שלא יתחילו המלאכה ולפסוק להם מזונות קליס (לעיל מט.).

מוסף תוספות

א. ולפיכך אינו יכול לכופן במקום שלא נהגו. ריטב"ם. ב. להשכים ולהעריב. תוס' הרא"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות